

بررسی و ارائه راهکارهای جذب حداکثری کارآموزان به مسابقات ملی مهارت سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، متناسب با حرفه‌های مختلف در استان خراسان شمالی

ملیحه اختری*

سمیه بشیریان**

مهدی عارف خانی***

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناسایی و ارائه راهکارهای جذب حداکثری کارآموزان به مسابقات ملی مهارت متناسب با حرفه‌های مختلف در اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان خراسان شمالی انجام شده است. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی و جامعه آماری شامل کلیه مربیان و کارآموزان و شرکت‌کنندگان استان خراسان شمالی در مسابقات ملی مهارت سال‌های ۹۲ و ۹۳ و کلیه کارکنان امور مسابقات ملی مهارت هستند. تعداد نمونه مورد تحقیق ۲۶۷ نفر بر اساس جدول برآورد نمونه از روی حجم جامعه مورگان و کرجسی و به شیوه تصادفی طبقه‌ای و ساده انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه محقق‌ساخته حاوی ۳۴ سؤال در طیف لیکرت تهیه شده و پایایی پرسشنامه تنظیمی با توجه به محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۲۸ محاسبه شد و روایی آن به تأیید افراد متخصص رسید. پس از گردآوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آماری و انجام آزمون فریدمن بر روی فرضیات، نتایج نشان داد که نگرش مثبت جامعه در اولویت بالاتری قرار دارد و وجود مربیان ماهر، کیفیت دوره‌های آموزشی، تسهیلات اشتغال‌زایی و حمایت‌های مالی دولتی، تبلیغات و کیفیت دوره‌های آموزشی به ترتیب بیشترین تاثیر را از نظر پاسخ‌دهندگان بر جذب حداکثری کارآموزان به مسابقات ملی مهارت داشتند.

واژگان کلیدی: آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، راهکار جذب کارآموزان، مسابقات ملی مهارت.

مقدمه

در شرایط کنونی که دانش و مهارت نیروی کار به عنوان مزیت رقابتی کشورها شناخته می‌شود، توسعه آموزش‌های مهارتی برای توسعه اقتصادی کشور ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور به عنوان متولی ارائه آموزش‌های مهارتی و توسعه آن نقش ارزنده‌ای در توسعه اقتصادی کشور ایفا می‌کند (پلیتر، ۲۰۱۰). این سازمان با ایجاد زمینه‌های لازم برای تعلیم و تربیت نوجوانان و جوانان مستعد و علاقمند به حرفه‌آموزی، ارتقاء مهارت‌شغلی در برآورد نیازها تاثیر بسزایی دارد (نیرومند و همکاران، ۱۳۹۱). بنابراین، با فراهم‌سازی این آموزش‌ها امکان راه‌اندازی کسب و کار توسط کارآموزان بالاتر رفته و آنها آگاهانه و در شرایط پایدارتری دست به کارآفرینی و ایجاد اشتغال مولد می‌زنند. تنوع گسترده دوره‌های مهارتی، همگرایی با تغییرات و پیشرفت‌های علمی و صنعتی و به‌روز بودن این آموزش‌ها با در نظر گرفتن نیاز منطقه منجر به بهبود روحیه، اعتماد به نفس و تمایل به ایجاد کسب و کار، ارزیابی وضعیت موجود و برنامه‌ریزی برای آینده می‌شود. پرورش این استعداد مشوق اصلی افراد برای ورود به مسابقات ملی مهارت است (نظرزاده، ۱۳۸۷). در شرایط کنونی که دانش و مهارت نیروی کار به عنوان مزیت رقابتی کشورها شناخته می‌شود، توسعه آموزش‌های مهارتی برای توسعه اقتصاد کشور و در نهایت ارتقاء تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است (منصوری، ۱۳۹۱). در این راستا، مسابقات جهانی مهارت در ارزیابی نظام‌های آموزش‌های شغلی بسیار پررنگ است و اکثر کشورهای صنعتی جهان در آن شرکت می‌کنند. تجربه حضور کشورمان در چندین دوره مسابقات جهانی مهارت و رویایی با کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه در نظام آموزشی سازمان در بخش‌های پژوهشی - برنامه‌ریزی، آموزشی و ارزشیابی مهارت، اهمیت رقابت‌های ملی و جهانی را دوچندان کرده است و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای را مصمم ساخته تا هر ساله برای بهبود کیفیت و بهره‌برداری موثرتر از مسابقات بیافزاید (منشور یازدهمین دوره مسابقات ملی مهارت، ۱۳۸۸). کارمحور بودن آموزش‌های فنی و حرفه‌ای که فرآیند یادگیری فراگیران را از طریق محیط‌های کار و در درون آنها طراحی و اجرا می‌کند، آموزش‌ها را با تغییرات و پیشرفت‌های حوزه تکنولوژی و به تبع آن در کارکرد نهادهای اقتصادی جامعه هماهنگ می‌سازد و سبب می‌شود این آموزش‌ها به عنوان یکی از عناصر کلیدی برای تحقق پیشرفت‌های اقتصادی محسوب شود و از جمله

بررسی و ارائه راهکارهای جذب حداکثری کارآموزان ... ۱۰۹

عوامل موثر در موفقیت کشورهای توسعه یافته تلقی شود؛ چرا که آموزش نظری همراه با کار عملی موجب تربیت نیروی انسانی خلاق و فعال می‌شود که این نیروها با نفوذ در جامعه سبب به‌کارگیری بخش عظیمی از نیروهای غیرفعال شده و در نهایت توسعه کارآفرینی را در جامعه به همراه خواهد داشت (دادگر و ندیری، ۱۳۸۹). پس از عضویت ایران به سازمان بین‌المللی آموزش‌های حرفه‌ای، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای به عنوان متولی امر آموزش‌های حرفه‌ای و به منظور ارتقاء سطح مهارتی جوانان، برگزاری مسابقات ملی مهارت را به صورت سالانه آغاز کرد. این مسابقات در سه مرحله شهرستانی، استانی و ملی برگزار شده و در مرحله ملی از است‌آنها در هر رشته یک نفر (در صورت کسب حد نصاب) می‌توانند در مسابقات ملی شرکت کنند. بنابراین، مسابقات در رشد و پیشرفت و شناسایی نیروی جوان و خلاق موثر است.

کریمی و همکاران (۱۳۹۳) در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی تاثیر مسابقات ملی مهارت بر ترویج فرهنگ مهارت‌آموزی به پیامدهای ترویجی و آموزشی مسابقات ملی مهارت با استفاده از نظرات دانش‌آموزان بازدیدکننده از چهاردهمین دوره مسابقات ملی مهارت پرداخت. نتایج نشان داد که بازدید دانش‌آموزان از رویداد مسابقات ملی مهارت به ترویج فرهنگ مهارت‌آموزی در بین قشر نوجوان و جوان می‌انجامد.

حسینجانی و مطلبی (۱۳۹۳) پژوهشی تحت عنوان «بررسی راهکارهای جذب حداکثری جوانان به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فنی و حرفه‌ای شهیدبابایی قزوین» انجام دادند. نتایج نشان داد که ۸ عامل تبلیغات و اطلاع‌رسانی، حمایت و پشتیبانی مالی، بازار کار، نحوه ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، فناوری اطلاعات با تکنولوژی جدید، عوامل اجتماعی و روانی و فضای کسب و کار تاثیرگذار هستند.

خوش پیمان و بیرگانی (۱۳۹۳) پژوهشی تحت عنوان «بررسی وضعیت مقام‌آوران مسابقات ملی مهارت در بازار کار» مطالعه موردی استان خوزستان» انجام دادند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که توسعه و پیشرفت در ابعاد مختلف وابسته به آموزش و متناسب با اهمیت آن است. از منظر نظریه سرمایه انسانی، آموزش عمومی یک سرمایه عمومی و آموزش فنی و حرفه‌ای یک سرمایه اختصاصی است. مزیت سرمایه دوم این است که اتکای مهارت کسب‌شده دارندگان آن برای به‌دست آوردن جایگاه‌های شغلی بیشتر آماده می‌سازد و همین بینش باعث شده است که در بیشتر کشورهای جهان حتی در سیستم‌های تعلیم و تربیت آنها از دیرباز در کنار مقاطع تحصیلی آموزش‌های عمومی، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نیز مورد نظر واقع شوند.

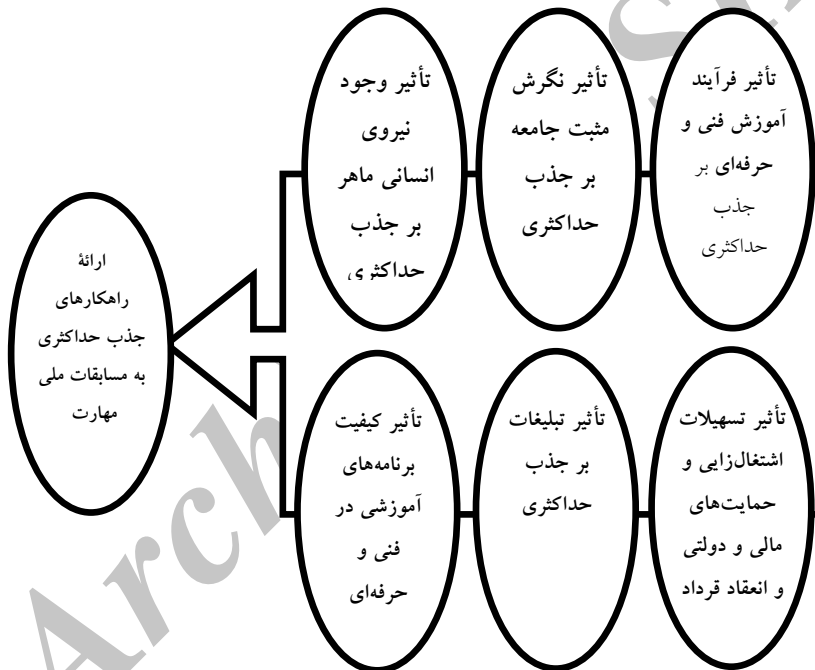
بنابراین، این مطالعه نشان داد افراد ماهر (مقام‌آوردندگان مسابقات) تا چه حد توفیق جذب در بازار کار را داشته و شغل آنان تا چه حد با آموزش‌هایی که فرا گرفته‌اند، سازگاری دارد.

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در سال‌های اخیر برای ارتقاء کمی و کیفی آموزش‌های ارائه شده و همسوسازی با اهداف اجرایی خود با سایر کشورهای جهان تدابیر و تلاش‌های فراوانی را انجام داده است. از جمله اقدامات سودمند انجام‌شده در این زمینه، برگزاری مسابقات ملی مهارت و اعزام نفرات برتر به مسابقات جهانی است و هدف عمده برگزاری آن، ایجاد رقابتی سالم ما بین جوانان کشور در زمینه مهارت‌های فنی و حرفه‌ای برای شناسایی و کشف استعدادهای برتر است. به نظر می‌رسد نحوه آموزش‌های انجام‌شده در مراکز مختلف آموزش فنی و حرفه‌ای یکی از بهترین راه‌ها برای بررسی ضعف‌های آموزشی و ریشه‌یابی آن از طریق تحقیق بر روی شرکت‌کنندگان در مسابقات است. این پژوهش به بررسی اثربخشی برگزاری مسابقات ملی مهارت و راهکارهای جذب کارآموزان به این مسابقات متناسب با حرفه‌های مختلف در استان خراسان شمالی، مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این راستا، فرضیه‌های فرعی پژوهش عبارت‌اند از: شناسایی و ارائه راهکارهایی که بر جذب حداکثری کارآموزان به مسابقات ملی مهارت متناسب با حرفه‌های مختلف تاثیر مثبت دارد. تبلیغات، نگرش مثبت جامعه در زمینه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای، وجود مربیان ماهر، حمایت‌های دولتی و تسهیلات اشتغال‌زایی و کیفیت برنامه‌های آموزشی و تناسب آن با مسابقات ملی مهارت بر جذب حداکثری کارآموزان به مسابقات ملی مهارت نیز تاثیر دارد.

روش پژوهش

این تحقیق از گروه پژوهش‌های بنیادی بوده و درصدد تشخیص مشکل و ارائه راهکار به سازمان فنی و حرفه‌ای است تا با استناد به این تحقیق برنامه‌ریزی‌های مرتبط در جهت هر چه موثر واقع شدن ارائه راهکارهای جذب حداکثری کارآموزان به مسابقات بردارد. جامعه آماری در پژوهش حاضر شامل کلیه مربیان و کارآموزان حاضر در مراکز آموزشی فنی و حرفه‌ای خراسان شمالی در سال ۹۳، شرکت‌کنندگان استان خراسان شمالی در مسابقات ملی مهارت در سال‌های ۹۲ و ۹۳ و کلیه کارکنان فنی و حرفه‌ای استان که در امور مسابقات ملی مهارت دخیل هستند. تعداد افراد این سه گروه در مجموع ۸۵۰ نفر بوده است که در مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای بجنورد، آشنخانه،

شیروان، اسفراین و جاجرم هستند. بر اساس جدول برآورد نمونه از روی حجم جامعه مورگان و کرجسی و به شیوه تصادفی طبقه‌ای و ساده تعداد نمونه ۲۶۷ نفر به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. با توجه به اهداف تحقیق، بهترین روش جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه بود و در طراحی آن از طیف لیکرت استفاده شده است. برای تعیین اعتبار (پایایی) پرسشنامه، از آلفای کرونباخ که توسط نرم‌افزار SPSS محاسبه شده، استفاده شد. این پژوهش برای تعیین اعتبار (پایایی) پرسشنامه، از آلفای کرونباخ که توسط نرم‌افزار SPSS محاسبه شده، استفاده شده و ضریب اعتبار برای پرسشنامه ارائه راهکار جذب ۰/۸۲۵ به دست آمد. شکل ۱، شش فرضیه فرعی تحقیق را در جهت دستیابی به فرضیه اصلی تحقیق نشان می‌دهد.

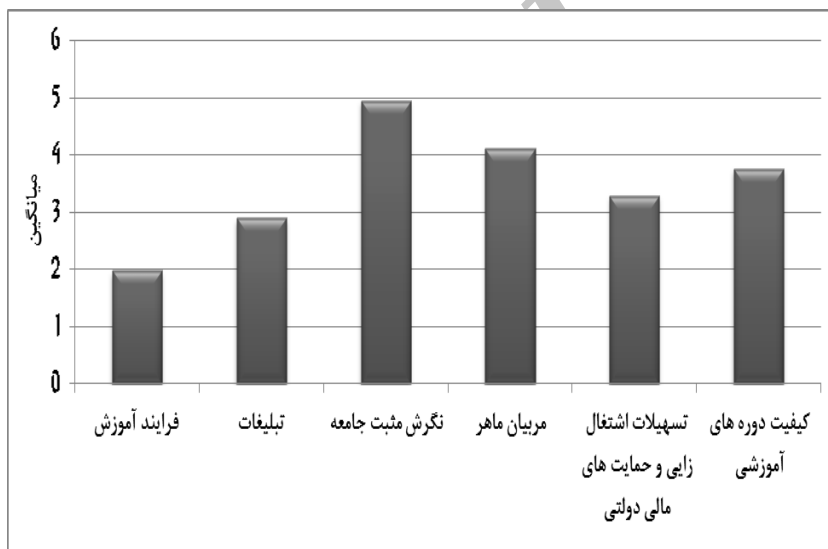

شکل (۱) ارائه راهکارهای جذب حداکثری کارآموزان به مسابقات ملی مهارت

یافته‌ها

با عنایت به اهداف و فرضیه‌های پژوهش و تجزیه و تحلیل داده‌ها، تحلیل آماری داده‌ها و انجام آزمون فریدمن بر روی فرضیات تحقیق، نتایج نشان می‌دهد که فرضیه نگرش مثبت جامعه با ضریب ۹۶/۴ در اولویت اول قرار دارد، با توجه به اینکه اعتبار و ارزش

شرکت در مسابقات ملی و بین‌المللی مهارت همانند المپیادهای علمی مرسوم نشده است و شرکت‌کنندگان در این مسابقات از امتیازهای مشابه و هم‌تراز المپیادهای علمی در جامعه برخوردار نیستند، تغییر نگرش در جامعه و ایجاد نگرش مثبت، با توجه به نتایج تحقیق، بیشترین تاثیر را بر جذب حداکثری کارآموزان به مسابقات ملی مهارت دارد. فرضیه وجود نیروی انسانی ماهر با ضریب ۴.۱۱ در اولویت دوم و کیفیت دوره‌های آموزشی با ضریب ۳.۷۶ در اولویت سوم قرار دارد. به همین ترتیب تسهیلات اشتغال‌زایی و حمایت‌های مالی و دولتی و انعقاد قرارداد با ضریب ۳.۲۹ در اولویت چهارم، تاثیر تبلیغات با ضریب ۲.۹۰ در اولویت پنجم و تاثیر آموزش با ضریب ۱.۹۸ در اولویت آخر و در نتیجه کمترین تاثیر را بر جذب حداکثری کارآموزان به مسابقات ملی مهارت دارد. بنابراین، با توجه به نتایج تحقیق، با اینکه فرایند آموزش، اولویت آخر تاثیر بر جذب جوانان به مسابقات را دارد اما نقش بسزایی بر کسب رتبه در شرکت‌کنندگان خواهد داشت.

شکل (۲) ضرایب فریدمن فرضیه‌های مورد تحقیق در خصوص جذب حداکثری کارآموزان در مسابقات ملی مهارت

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که با توجه به نتایج مثبت کلیه فرضیه‌ها (فرعی اول، دوم، سوم، چهارم، پنجم، ششم) (میزان تقریبی معنی‌داری آزمون‌های فرض کمتر

بررسی و ارائه راهکارهای جذب حداکثری کارآموزان ... ۱۱۳

از ۰,۰۵) نتیجه می‌شود که در ارائه راهکارها عوامل فرآیند آموزش، تبلیغات، ایجاد نگرش مثبت در جامعه، وجود مربیان ماهر، حمایت‌های مالی و تشویقی دولت و کیفیت برنامه‌های آموزشی بر جذب حداکثری کارآموزان به مسابقات ملی مهارت متناسب با حرفه‌های مختلف در استان خراسان شمالی تاثیر مثبت داشته و این نتایج با یافته‌های کریمی و همکاران (۱۳۹۳)، حسینجانی و مطلبی (۱۳۹۳) و خوش‌پیمان و بیرگانی (۱۳۹۳) هماهنگ و هم‌سو است. همچنین، نتایج نشان دادند که بین جنسیت و میزان تحصیلات و فرآیند آموزش از سوی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای بر جذب حداکثری کارآموزان به مسابقات ملی مهارت متناسب رابطه مثبت وجود ندارد، یعنی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با توجه به جنسیت و میزان تحصیلات در جامعه مورد پژوهش صورت نمی‌گیرد.

برگزاری دوره‌های آموزشی متنوع و متناسب با شرایط اقتصادی و اجتماعی جوانان شرکت‌کننده در مسابقات ملی مهارت و دعوت از جوانان داوطلبی که در زمینه خاصی مهارت کسب کرده‌اند و می‌توانند تجربیات خود را به صورت عملی در اختیار سایر جوانان قرار دهند، می‌تواند در جذب حداکثری موثر واقع گردد. از سوی دیگر، فراهم ساختن امکانات ارتباط مابین جوانان دارای مهارت و ایجاد زمینه لازم در برخورداری جوانان از مشاورین متخصص، مشاوره مؤسسات و انجمن‌های تخصصی، تجاری و صنفی، برنامه‌ریزی اصولی برای فرهنگ‌سازی و افزایش آگاهی و اطلاع‌رسانی عمومی در جهت ارتقای فرهنگ مهارت‌آموزی در جامعه، فرهنگ‌سازی از سوی نهادهای فرهنگی و رسانه‌های گروهی مانند صدا و سیما برای ترغیب جوانان به حضور در مسابقات ملی مهارت و مهارت‌آموزی، ارائه اطلاعات مورد نیاز شرکت‌کنندگان در مسابقات ملی مهارت و صاحبان ایده، مستندسازی و انتشار تجربیات نفرات برتر شرکت‌کننده در مسابقات ملی مهارت، تغییر در سیاست‌ها و برنامه‌های کشور و حمایت از افراد مهارت‌آموخته، تغییر در نگرش و دیدگاه‌های اجتماعی و فرهنگی نسبت به فارغ‌التحصیلان مهارتی و ایجاد انگیزه انجام امور فنی و عدم انتظار پشت میز نشینی. تلاش در جهت اصلاح فرهنگ و نگرش اجتماعی نسبت به مقوله تحصیلات جوان در امور مهارتی و حمایت و پشتیبانی دولت و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای از مربیان فعال و نوآور می‌تواند نقش بسزایی در جذب حداکثری جوانان به مسابقات ملی مهارت ایفا کنند.

تربیت افراد متخصص و ماهر و توسعه قابلیت‌های کشور از عوامل کلیدی و انکارناپذیر در توسعه پایدار محسوب می‌شود. در جامعه امروز ایرانی، رشد فزاینده

مدرک‌گرایی در خانواده‌ها و توجه بیش از حد سازمانها به مدرک و خیل عظیم فارغ‌التحصیلان فاقد مهارت که از دانشگاه‌های مختلف با عناوین متفاوت به بازار کار وارد شده‌اند و نرخ بالای بیکاری در کشور، مسئولان را بر آن داشته تا براساس آنچه توضیح داده شد به بحث آموزش نیروی انسانی با رویکردی مهارتی بپردازند. از این‌رو، نظام آموزشی تحت عنوان (نظام آموزش مهارت و فنآوری) تبیین و آئین‌نامه مربوطه آن در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۸/۱ در هیئت وزیران دولت تصویب شد. نظام آموزش مهارت و فنآوری که یک ضلع از مثلث «نظام جامع مهارت و فنآوری» را تشکیل داده (دو ضلع دیگر آن، «نظام صلاحیت حرفه‌ای» و «نظام احراز اشتغال» می‌باشد) آموزش‌هایی است که با هدف ارتقاء و انتقال دانش کار و فنآوری، به هنگام کردن مهارت‌های شغلی و افزایش مستمر و فزاینده بهره‌وری در تمام سطوح تحصیلی، طراحی و اجرا می‌شود.

این نظام آموزشی با استفاده از فنآوری‌های آموزشی روز و ظرفیت‌های آموزشی محیط کار، افراد را بر اساس استانداردها و صلاحیت‌های شغلی و با تأکید بر اخلاق حرفه‌ای برای احراز شغل، حرفه و کسب و کار تا سطح مطلوب تربیت می‌کند. اجرای نظام جامع مهارت و فنآوری با هدف توانمندسازی و به‌کارگیری نیروی انسانی ماهر در نظام اشتغال طراحی شده و بدیهی است که با کاهش بیکاری، معضلات و آسیب‌های اجتماعی که تابعی از فقر و بیکاری هستند نیز کاهش خواهند یافت. در این راستا، مسابقات ملی مهارت می‌تواند با اهمیت دادن به نسل جوان و بالفعل ساختن استعداد و ظرفیت نامحدود نهفته آنان، زمینه پیشرفت را فراهم کند و باعث توسعه اقتصادی در جامعه شود. با اهمیت دادن به آموزش مهارت‌آموزی در سطح مدارس، دبیرستان و دانشگاه‌ها می‌توان فرصت‌ها را شکوفا کرد و نقاط ضعف را از میان برداشت و در نتیجه توسعه اقتصادی کشور را ممکن ساخت. از این‌رو، تلاش‌ها برای آموزش مهارت‌آموزی به‌منظور کشف و پرورش استعداد کودکان و نوجوانان و جوانان توصیه می‌شود.

منابع

ابراهیمی، م و خالدیان، و (۱۳۹۳). "بررسی عوامل موثر در جذب حداکثری جوانان به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای استان کردستان". سومین همایش ملی و دومین همایش بین‌المللی مهارت‌آموزی و اشتغال، تهران: سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.

امیری، م (۱۳۹۱). "تجزیه و تحلیل وضعیت اشتغال آموزش‌دیدگان سازمان فنی و حرفه‌ای و برآورد الگوی عوامل موثر بر آن"، مجله برنامه و بودجه، شماره ۸۸. باقرپور، س و شمسواری، ج (۱۳۹۳). "ارزیابی دوره‌های مهارتی برگزارشده در آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای آزاد از نظر کارآموزان"، سومین همایش ملی و دومین همایش بین‌المللی مهارت‌آموزی و اشتغال، تهران: سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.

باقری، م و دامغانی، م (۱۳۹۳). "تدوین توانایی‌های استاندارد مهارت‌آموزی در برنامه درسی ویژه دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهرستان سمنان"، سومین همایش ملی و دومین همایش بین‌المللی مهارت‌آموزی و اشتغال. تهران: سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.

جعفری هرندی، ر و عابدی، الف (۱۳۸۱). "بررسی کارایی بیرونی هنرستانهای فنی و حرفه‌ای استان اصفهان در رشته‌های برق، مکانیک، ساخت و تولید، طراحی دوخت و حسابداری طی سال‌های ۷۹-۱۳۷۰"، فصل‌نامه آموزه، شماره ۲۱. ص ۷۱-۶۲.

جمال پور، م (۱۳۹۰). "بررسی جایگاه مهارت‌آموزی در نقشه علمی کشور"، آموزش فنی و حرفه‌ای و اشتغال.

حسینجانی، الف و مطلبی، س (۱۳۹۳). بررسی راهکارهای جذب حداکثری جوانان به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از دیدگاه دانشجویان دانشگاه فنی و حرفه‌ای شهید بابایی قزوین. سومین همایش ملی و دومین همایش بین‌المللی مهارت‌آموزی و اشتغال. تهران: سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.

خوش پیمان، الف و بیرگانی، ص (۱۳۹۳). "بررسی وضعیت مقام‌آوران مسابقات ملی مهارت در بازار کار. مطالعه موردی استان خوزستان"، سومین همایش ملی و دومین همایش بین‌المللی مهارت‌آموزی و اشتغال، تهران: سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.

دادگر، ی و ندیری، م (۱۳۸۹). تحلیل ارتباط اقتصادی و بازارکار ایران. مجله تحقیقات اقتصادی. شماره ۹۲.

دوران، ر و دشت‌آبادی، م (۱۳۹۱). بررسی نقش آموزش‌های مهارتی در بهبود وضعیت اشتغال مهارت‌آموختگان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای استان یزد در سال ۹۱. سومین همایش ملی و دومین همایش بین‌المللی مهارت‌آموزی و اشتغال. تهران: سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.

دفتر مسابقات بین‌المللی مهارت سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور (۱۳۸۸). منشور یازدهمین دوره مسابقات ملی مهارت.

زیرک مرادلو، ر (۱۳۸۷). "کارآفرینی و نظام آموزشی"، مجموعه مقالات مدیریت، سال نوزدهم، شماره ۱۴۲-۱۴۱، ص ۳۳-۳۰.

کریمی، ف و ساعد، الف (۱۳۹۱). "بررسی ضرورت حمایت از تولید ملی با تأکید بر نقش کسب و کار. آموزش فنی و حرفه‌ای و اشتغال در چشم‌انداز پژوهش آموزش فنی و حرفه‌ای زنان"، ناشر سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور. جلد اول. ص ۱۸۸-۱۸۵.

کریمی، ع و سلیمی، م (۱۳۹۳). "بررسی تاثیر مسابقات ملی مهارت بر ترویج فرهنگ مهارت‌آموزی"، سومین همایش ملی و دومین همایش بین‌المللی مهارت‌آموزی و اشتغال. تهران: سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور.

عبدالله‌پور، ع. (۱۳۹۰). بررسی زمینه‌های مشارکت بخش خصوصی در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از دیدگاه مدیران هنرستانها و صنایع استان کرمان. دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه تربیت معلم.

قربان حسینی، م (۱۳۷۳). "علل عدم جذب فارغ‌التحصیلان هنرستانهای فنی و حرفه‌ای در مشاغل مربوط"، پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده حسابداری و مدیریت دانشگاه علامه طباطبایی.

مرادی، ن (۱۳۸۵). "مدیریت کارآفرینی"، کرج: انتشارات مؤسسه تحقیقات و آموزش مدیریت.

مافی‌نژاد، ن (۱۳۹۱). "آموزش و مهارت‌آموزی حرفه‌ای در هلند"، فصل‌نامه رشد فنی و حرفه‌ای، دوره هشتم. شماره ۲.

منصوری، س م (۱۳۹۱). "راه‌کارهای تقویت نظام آموزش مهارت و فناوری و ترقیب جوانان به رشته‌های مهارتی"، جلد چهارم، ص ۵۳۴-۵۳۳

۱۱۷ _____ بررسی و ارائه راهکارهای جذب حداکثری کارآموزان ...
نظرزاده، م (۱۳۸۷). "آموزش و توسعه پایدار"، *مجله ارتباط علمی*. دوره دهم، شماره اول.

نیرومند، پ؛ عزیزاده، الف و فرجی، ا (۱۳۹۱). "نظام ملی مهارت و فناوری"،
قابلیت‌های فناوری و آموزش فنی و حرفه‌ای. جلد چهارم. ص ۶۸۶.

Aktan, B., Bulut, C. (2008), Financial Performance Impact of Corporate Entrepreneurship in Emerging Markets: A case of Turkey, *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, available at: www.eurojournalsn.com.

Leongo, s.(2010).Creativity and assessment in Chinese arts education: Perspectives of Hong Kong Student. *Research Studies in Music Education*, 32(1) 75-92. Reprints and permission:sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav, DOI: 10.1177/1321103x10370086.

Mouzakitis, G.S.(2010).The role of vocational education & training curricula in economic development, *Social & behavioral Sciences*,2,3914-3920.

Peltier, J.W., Scovotti., C.(2010).Enhancing entrepreneurial marketing education: the student perspective. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, Vol.17 No.4 ,pp.514-536.

Emerald Group Publishing Limited 1462-6004,
DOI10.1108/1462600101105.